

Til

Oslo kommune v/ Bymiljøetaten
postmottak@bym.oslo.kommune.no

Oslo 16.mai 2017

HØRINGSUTTALELSE - STRATEGIEN "SPIRENDE OSLO – PLASS TIL ALLE I BYENS GRØNNE ROM"

*Aksjonen La skolehagen leve – Vern Geitmyra arbeider for varig vern av Geitmyra skole- og parsellhage og for **etablering av et kommunalt kompetansesenter for skolehagevirksomhet på Geitmyra**. Aksjonen representerer et stort antall brukere av skole- og parsellhagen på Geitmyra og har tidligere vært representert i Oslo kommunes utredningsarbeid om videre utvikling av Geitmyra. Aksjonen har bidratt til å forhindre at flere planer om nedbygging av Geitmyra skolehages areal har blitt realisert, bl.a. kommunens tidligere og lenge hemmeligholdte planer på begynnelsen av 2000-tallet om utbygging av 450 boliger.*

Vern Geitmyra- aksjonen takker for invitasjon til å delta i høringen om Bymiljøetatens strategi for en grønnere by. Vi vil først og fremst uttale oss om de sidene ved strategien som omhandler skole- og parsellhager, og om planer og tiltak som særlig vedrører barn og ungdom.

Hovedmål 1, delmål 7: Oslo skal bevare skolehager og utvikle Geitmyra skolehage.

Hovedmål 2, delmål 7: Oslo tilbyr skolehager til alle grunnskoler

Kommentar:

- 1) Indikatorene for disse delmålene er bl.a. *å opprettholde områder regulert til skolehager*. Legger vi godviljen til, kan dette forstås som et ønske om å opprettholde de arealene som i dag brukes som skolehage. Alle disse områdene (bl.a. Geitmyra skolehage) er imidlertid ikke regulert til skolehageformål, noe som bl.a. har medført at skolehagearealer gjennom en årrekke har blitt omdisponert til byggeformål. Dette til tross for at tidligere bystyrrer har ønsket å øke arealer til skole-/parsellhager, til tross for at Utdanningsetaten ønsker mer utstrakt bruk av skolehage i SFO/AKS, og ikke minst til tross for den verdien skole- og parsellhagene utgjør for både barn og voksne i Oslo. Skolehagene vil ikke bli mindre viktige for skolen i årene fremover. I de nye læreplanene som vil tre i kraft fra 2020 skal *bærekraftig utvikling, folkehelse og livsmestring* være gjennomgående temaer i alle skolens fag, og i den nye generelle

delen av lærerplanen som nå er på høring, understrekes skolens ansvar for at elevene utvikler *miljøbevissthet, respekt for naturen og naturglede*.

- 2) Det er med andre ord behov for et *sterkere vern av skolehagene i Oslo* enn det dagens reguleringer representerer. Det er i tillegg behov for *ikke bare å opprettholde* dagens skolehagearealer, men *å øke disse betydelig* dersom skolehagetilbud skal bli en realitet for alle elever i Oslo-skolen.
- 3) *Vern Geitmyra- aksjonen* er svært opptatt av å videreutvikle Geitmyra skolehage og gjøre den tilgjengelig som læringsarena for enda flere av byens barn og ungdommer. For å oppnå dette foreslår vi
 - **å utvikle Geitmyra skolehage til et kommunalt kompetansesenter for økologi og skolehagevirksomhet (se vedlegg med konkretisering av forslaget)**
 - **at kommunen selv – ved Utdanningsetaten og Bymiljøetaten – tar ansvar for å utvikle og drifte Geitmyra**
 - **at det ikke gis anledning for kommersielle aktører (eksempelvis Geitmyra Matkultursenter) å etablere skolehagerelatert virksomhet på Geitmyra - i konkurranse med skolehagens / kommunens eget skolehagetilbud**

Vern-Geitmyra- aksjonen er svært opptatt av at kommunen selv må utvikle og drifte skolehagevirksomheten som en del av det offentlige skoletilbudet i Oslo. Vi er derfor, i likhet med både skolehageledelsen og øvrige brukere av Geitmyra, negativ til de tidligere signalene fra Byrådsavdelingen for oppvekst (OVK) om å anbudsutsette skolehage-virksomheten på Geitmyra. I et internt byrådsnotat fra 2016 som Vern-Geitmyra- aksjonen har fått tilgang til, skriver OVK:

OVK anbefaler at det innledes en lignende prosess som den som ble gjennomført for Geitmyra gård i 2009. Oslo kommune bidrar ikke med økonomiske midler til drift eller utvikling, men gjør deler av Geitmyra skolehager tilgjengelig for eksterne aktører og vil kunne kjøpe undervisningstjenester, slik det i dag gjøres av Geitmyra matkultursenter.

Vi stiller spørsmål ved hvorfor Utdanningsetaten i Oslo – som i dag disponerer og drifter Geitmyra skolehage – skal betale en privat aktør for å drive et skolehagetilbud når etaten heller kan bruke de sammen pengene på å styrke egne faglige og pedagogiske tjenester som ledd i å tilrettelegge for at flere skoler bruker skolehagen. Det er maktpåliggende for Vern-geitmyra- aksjonen å advare mot enhver form for privatisering eller tiltak som kan føre til privatisering av Oslo kommunes skolehagetilbud.

Å gi private aktører mulighet til å finansiere undervisningsvirksomhet for skoler og barnehager gjennom å selge tjenester til Utdanningsetaten, vil sette Oslo kommunale skolehager i en svært vanskelig konkurranse- situasjon. I verste fall vil skolehageledelsen måtte tilrettelegge for en privatisert virksomhet som skolehagen både ønsker og har god kompetanse til å kunne utføre selv – forutsatt de nødvendige ressurser. En slik situasjon vil feilaktig styrke oppfatningen om at private aktører «får det til», mens kommunal virksomhet ikke lykkes i samme grad. Det er etter vår mening viktig, ikke minst for et rødgrønt byråd, å beholde eierskap og kontroll med egen virksomhet og eiendom og ikke gi fra seg styringen med kommunal virksomhet til en privat stiftelse.

Geitmyra skolehage har i dag kun én ansatt med et beskjedent driftsbudsjett, og skolehagen vil kunne drive betydelig mer undervisning og veiledning med et større budsjett og flere tilsatte. Vern- Geitmyra- aksjonen ber om at en slik kommunal satsing prioriteres både i strategien og i den varslede handlingsplanen med tilhørende budsjetter.

Hovedmål 2, delmål 1: Oslo styrker innsatsen på dyrking og grønne møteplasser og aktiviteter i barnehager, skoler og sykehjem

Kommentar:

Indikatorene for dette delmålet er m2 tilgjengelige dyrkingsarealer for barnehager og skoler, samt tilgjengelige kurs for skole- og barnehageansatte. Begge disse tiltakene er viktige, men ikke tilstrekkelige. Svært mange skoler mangler i dag lærere med dyrkingskompetanse. Det er derfor nødvendig å sikre at den enkelte skole/skoleklasse får nødvendig assistanse fra kvalifisert personell fra skolehagen i felt. Med stor utskifting av lærere er det ikke realistisk at det generelle kunnskapsnivået hos den jevne lærer kan høynes tilstrekkelig kun gjennom kursvirksomhet eller etter-/videreutdanning. En kritisk faktor for skolenes bruk av skolehagen er at lærere og elever kan tilbys nødvendig og tilstrekkelig assistanse når de kommer til skolehagen. **Etablering av et kommunalt kompetansesenter for skolehagevirksomhet** med både utprøvingsfelt, fagpedagogisk personale og nettbaserte tjenester, vil både bidra til at flere lærere tilegner seg nødvendig dyrkingskompetanse, og at terskelen for å bruke skolehagen blir langt lavere enn den er i dag.

Hovedmål 1, delmål 8: Oslo skal bevare og utvikle parselhager og kolonihager.

Kommentar:

Indikatoren for dette delmålet er å opprettholde antallet parselhager og eksisterende kolonihager. Å bare skulle opprettholde dagens antall er et defensivt mål – særlig når det gjelder antall parselhager. Tatt i betraktning de svært lange ventelistene med mennesker

som ønsker seg en dyrkingsparsell, burde det være et mål å kunne øke parsellhagene til minst det dobbelte.

Vern Geitmyra- aksjonen vil i denne sammenheng fremheve den svært gunstige kombinasjonen av skole- og parsellhage, slik Geitmyra er et eksempel på. Kombinasjonen har flere fordeler: området brukes til «alle» døgnetstider – i skoletiden, på ettermiddags-/kveldstid, i helger og skoleferier. Parselldyrkerne passer på, verner om og bidrar til vedlikehold av området og bidrar i tillegg til å redusere/ hindre uønsket atferd, tyveri og hæverk.

Med vennlig hilsen

Aksjonen La skolehagen leve – Vern Geitmyra

Signe Kalsnes, leder

Signe Kalsnes

9168 4546

signe.kalsnes@nmh.no

www.vern-geitmyra.no

VEDLEGG: Vern-Geitmyra- aksjonens forslag om å utvikle Geitmyra skolehage til et kommunalt kompetansesenter for økologi og skolehagevirksomhet.

Spirende Oslo – forslag om å videreutvikle Geitmyra skolehage til et kommunalt kompetansesenter for økologi og skolehagevirksomhet

Skolehagen og Kunnskapsløftet

Skolehagevirksomhet knyttes naturlig til flere fag i Kunnskapsløftet og gir undervisningen en praktisk og utøvende dimensjon, samtidig som elevene utvikler kunnskaper og ferdigheter på mange fagområder. Først og fremst vil dette gjelde innenfor naturfag, samfunnsfag og mat og helse, men skolehagevirksomhet vil også bidra til realisering av kompetansemål i andre fag, f.eks. matematikk, kunst og håndverk og kroppsøving.

Den naturlige skolesekken

Skolehagen utgjør i dag en del av den nasjonale satsningen på *Den naturlige skolesekken*, og medvirker til økt bevissthet om bærekraftig utvikling og økt miljøengasjement hos elever og lærere i grunnskolen. Skolehagen gir økt kunnskap om helse og livsstil, natur- og miljøvern både i et etisk, samfunnsmessig og naturvitenskaplig perspektiv. De faglige målsettingene i *Den naturlige skolesekken* kan alle realiseres gjennom det mangfold av aktiviteter og kunnskapsområder som skolehagen legger til rette for.

I tillegg vil skolehagen og ulike aktiviteter der representere en viktig arena for satsingen på **daglig fysisk aktivitet** for elevene. Særlig i byer og tettsteder vil disse oasene by på alternative former for uteaktiviteter, lek og fysisk utfoldelse. Skolehagen utgjør derfor et viktig tilskudd til mer tradisjonelle kroppsøvingsaktiviteter, og er et alternativ til elever som faller utenfor organiserte idretter eller som trenger noe annet enn kroppsøving for å øke sitt fysiske aktivitetsnivå. Vi vil også trekke frem et særlig viktig aspekt i våre dager: Skolehagen - i samspill med parsellhagen - er mingleplass for mennesker med ulike kulturbakgrunn. Her møtes innvandrere- barn, -foreldre- og besteforeldre og etnisk norske i alle aldrer rundt et

interessefellesskap. Her deles kunnskap om mat- tradisjoner og dyrkingsmetoder innenfor en naturlig ramme der alle stiller på lik linje. Slik utgjør skolehagen **en unik møteplass som fremmer integrering og samhold** og en opplæringsarena der elevene lærer toleranse og respekt for hverandres kultur og tradisjoner.

Hvorfor kommunalt kompetansesenter?

Det er tre hovedgrunner til vårt forslag om å opprette et kommunalt kompetansesenter for skolehagevirksomhet på Geitmyra:

- behovet for økt kompetanse hos lærere mht å utvikle skolehagevirksomheten og integrere den i skolens opplæring og i realiseringen av daglig fysisk aktivitet for elevene
- behovet for å verne om og bevare eksisterende skolehagearealer generelt og etablere nye arealer for skolehagevirksomhet
- sikre at hele Geitmyra skole- og parsellhage bevares for fremtiden

Kompetansebehov

Tar vi utgangspunkt i skolehagevirksomheten i Oslo, ser vi at det har vært et ganske markant fall i både aktivitet og kompetanse de siste 20 årene. Frem til 1988 var det i Oslo mer enn 100 ansatte skolehagelærere - mange av dem med høyt kompetansenivå - og 80-90 skoler med egne skolehageparseller. De siste 20 årene er antallet skoler med skolehage halvert, og mange skoler mangler lærere med kunnskap om skolehage som faglig og pedagogisk læringsarena. Skolene mangler grønn kompetanse. Lærerne er utdannet for å fremme læring innendørs, og utfordringen for den enkelte lærer ligger ofte i å kunne bruke skolehagen i pedagogisk sammenheng – på måter som får teori og praksis og elevenes utvikling av kunnskaper og ferdigheter til å henge godt sammen – gjerne i en tverrfaglig sammenheng.

Etablering av et kommunalt kompetansesenter med både utprøvningsfelt, fagpedagogisk personale og nettbaserte tjenester, vil bidra til at flere lærere kan tilegne seg kompetanse på skolehagevirksomhet. En kommunal satsing på skolehage vil også være et viktig insitament for utviklingen av fagdidaktisk og tverrfaglig kompetanse i lærerutdanningen og videreutdanningstilbudene til lærere i Oslo-regionen.

Vern av eksisterende skolehager og etablering av nye

Vi kjenner ikke til data som tegner et fullstendig bilde av omfanget av skolehager på landsbasis. I Oslo har vi imidlertid data som viser en sterk reduksjon av skolehagearealer gjennom de siste 20-30 årene. I 1989 utgjorde Oslos skole- og parsellhager ca. 180 dekar. I dag er det bare 95 dekar som fortsatt er i bruk til dette formålet, og flere av dagens skole- og parsellhager er truet av nedbygging. Det er en vedvarende tendens til at nedbyggingen skyldes barnehageutbygging – dette til tross for at Oslos skole- og parsellhager utgjør *mindre enn to promille* av byens areal innenfor utbyggingssonen, og at bystyret – gjennom Oslo kommunes byøkologiske program - har gjort vedtak om å øke arealet til skole- og parsellhager.

Vern-Geitmyra- aksjonen mener at situasjonen for skolehagene i Oslo er alvorlig, og at skolehagene lenge har lidd under kommunale nedprioriteringer. Skole- og parsellhagene har stor verdi og stort utviklingspotensial – både i opplæringen og i et helse- og

ernæringsmessig perspektiv. *Å løfte skolehagevirksomheten som kommunal satsing og etablere et kommunalt kompetansesenter for skolehagevirksomhet vil være bærekraftig og fremtidsrettet!*

Med støtte fra ledelsen for Oslo kommunale skolehager tar Vern-Geitmyra- aksjonen til orde for at Oslo kommune må ta et større ansvar for skolehagevirksomheten og bemanne/ruste opp Geitmyra skolehage slik at intensjonene om skolehagetilbud til alle skoler kan nås. Geitmyra skolehage er allerede i dag driftssentral for alle de mindre skolehagearealene som ligger i tilknytning til skoler over hele byen. Det innebærer å bidra med pløying, jordforbedring, frø og planter til mange flere skoler enn de som har egne dyrkingsarealer på Geitmyra.

Med forslaget om et kommunalt kompetansesenter tar Vern-Geitmyra- aksjonen til orde for at Oslo nå har unike muligheter til å være en foregangskommune når det gjelder å styrke kommunal skolehagevirksomhet og med det bidra aktivt og offensivt til å realisere det grønne skiftet.

Geitmyra skolehage er i dag godt drevet og når mange barn og unge med sine pedagogiske tilbud. Hele infrastrukturen ligger der, med opparbeidet hage, alléer med frukttrær, et utekjøkken dimensjonert for hele skoleklasser, drivhus, driftsbygninger, opparbeidede jordarealer, jordbruks- og hageutstyr, vanningsanlegg, og ikke minst faglig kompetanse. Det er imidlertid ingen tvil om at skolehagen har et uforløst potensial, som med relativt beskjedne midler fra kommunen kan la seg forløse.

Hva vil forslaget om et kommunalt kompetansesenter for økologi og skolehagevirksomhet innebære?

Et kommunalt kompetansesenter for økologi og skolehagevirksomhet vil naturlig romme kunnskap om urbant og økologisk landbruk. Å realisere Vern-Geitmyra- aksjonens forslag om et kommunalt kompetansesenter for økologi og skolehagevirksomhet på Geitmyra og som del av Utdanningsetaten i Oslo sin virksomhet, vil innebære følgende:

- en grunnbemanning på minimum 3 årsverk og deretter minimum et halvt nytt årsverk for hver 30. skolehage som blir aktivt brukt. Dette er nødvendig for å sikre et høyt aktivitetsnivå i skolehagene og for å jobbe godt med skoler, barnehager, aktivitetsskoler og aktuelle lærerutdanningsmiljøer i felt. Det skal i tillegg utvikles nettbaserte tjenester og pedagogiske opplegg som elevene kan bruke i aktuelle fag på skolen - i forbindelse med for- og etterarbeid til feltarbeidet i skolehagen.

- den enkelte skole/skoleklasse må sikres nødvendig assistanse fra kvalifisert personell fra skolehagen i felt. Med stor utskifting av lærere er det ikke realistisk at det generelle kunnskapsnivået hos den jevne lærer kan høynes tilstrekkelig kun gjennom etter-/videreutdanning. En kritisk faktor for skolenes bruk av skolehagen er derfor at lærere og elever kan tilbys nødvendig og tilstrekkelig assistanse når de kommer til skolehagen
- etter-/videreutdanning av lærere og barnehagelærere i økologisk dyrking og pedagogisk bruk av en økologisk drevet skolehage i samarbeid med aktuelle lærerutdanningsmiljøer og Naturfagsenteret v/UiO
- kursvirksomhet og faglige tilbud innen urban og økologisk dyrking til publikum generelt
- det vil være ønskelig at kommunen overfører bruksretten av det gamle huset på hjørnet mot Sagene (krysset Uelandsgate – Kierschowsgate) til kontorlokale for skolehageansatte i 1.etasje, mens 2.etasje kan bli bolig for ansatt/vaktmester
- det er behov for økt kapasitet mht. toalettforhold, opprusting av maskinparken (ny traktor, ny gressklipper) i tillegg til en rekke mindre tiltak: bygningsvedlikehold, vedlikehold/oppgradering av vanningsanlegget, opprustning/vedlikehold av interne veier, utbedring av gjerdet som omringer hagen. Det er allerede igangsatt et arbeid med tilstandsrapport for bygningsmassen.

Geitmyra skolehage

Geitmyra er i dag Norges eldste eksisterende skolehage og utgjør med sine 42 dekar en fantastisk oase midt mellom de tettest befolkede bydelene i Oslo - Sagene, Grünerløkka og St. Hanshaugen. Allerede fra starten av var Geitmyra hjerte og sentrum for all skolehagevirksomhet i Kristiania. I 1909 ga kommunen tillatelse til at området kunne benyttes til skolehager for skolene Møllergata, Foss, Bolteløkka, Lilleborg, Sagene og Grünerløkka. Fortsatt er disse – og flere andre skoler og barnehager – aktive brukere av skolehagen. Området har vært i kontinuerlig drift som skolehage/parselhage og er både veldrevet og godt utnyttet. Kombinasjonen skolehage – parselhage er ideell i den forstand at området brukes av mange mennesker fra tidlig morgen til sein kveld og i alle helger og ferier i hele dyrkingssesongen (april – oktober/november). I tillegg brukes området av skoler og barnehager på vinterstid til lek og fysisk aktivitet. I vår tid er

Geitmyra også en unik flerkulturell møteplass rundt parselhagevirksomheten og ulike organisasjoners aktiviteter.

Vår VISJON for videre utvikling av Geitmyra og skolehagevirksomheten i Oslo:

- ☐ Å utvikle Geitmyra skole- og parselhage til et kommunalt kompetansesenter for skolehagevirksomhet
- ☐ Å utvikle Geitmyra til et besøks-, opplevels- og erfaringscenter for økologi, særlig rettet mot skolene, men også for barnehagene og andre interesserte
- ☐ Å videreutvikle Geitmyra til et attraktivt uteområde – sommer som vinter - for skolene i nærområdene i satsingen på daglig fysisk aktivitet

Konklusjon

En kommunal satsing på skolehagevirksomhet og etablering av et kompetansesenter vil støtte opp om ulike satsinger i kommunen. Vi vil særlig understreke den betydningen skole- og parselhagen har som flerkulturell møteplass og arena for integrering, samt for kunnskap om sunn ernæring, helse, miljøbevissthet og naturvern. I et fremtidsperspektiv vil skolehagen også være et viktig tilskudd til selvberging og egen matproduksjon. Og sist, men ikke minst: skolehagen betyr økt livsglede for svært mange mennesker som bruker den – både til dyrking og som kilde til naturopplevelse.